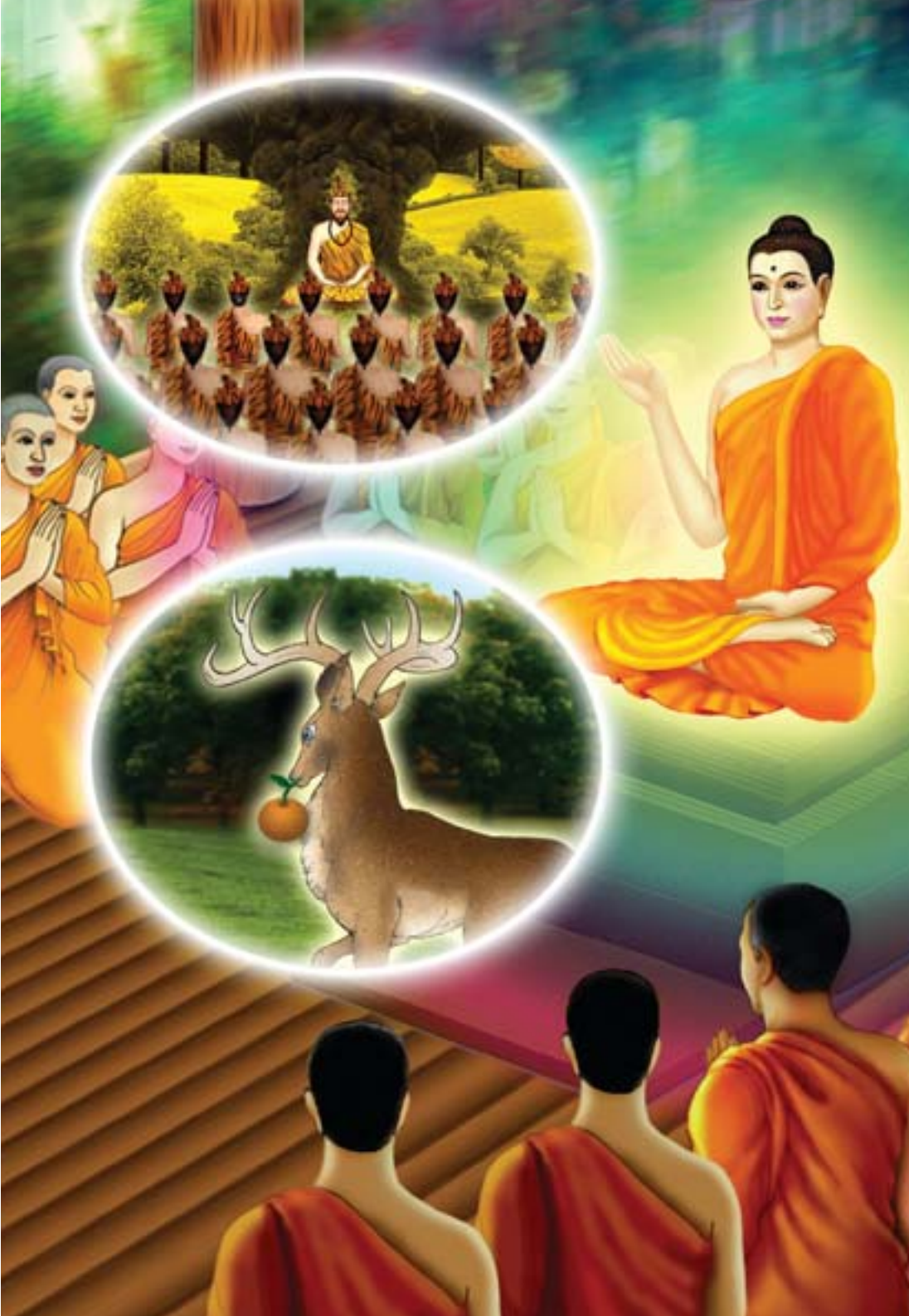

ผลของ ความเพียรพยายาม

บุรุษผู้เป็นบัณฑิตควรพยายามรู้ไป ไม่ควรเบื่อหน่าย
จงดูผลแห่งความพยายาม ผลมะม่วงทั้งหลายที่หล่นให้บริโภค
อยู่ ก็ด้วยความพยายามทั้งนั้น ไม่ใช่เป็นของที่ลอยมาได้เอง

ผลของความเพียรพยายาม

๑๑๕

ความขยันหมั่นเพียร เป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จทุกประการ บุคคลผู้มีความเพียรไม่เบื่อง่ายในการทำงานที่ตนกระทำ หมั่นฝึกฝนอบรมคุณธรรม ล้างสมความดี ประกอบบุญกุศลอยู่เป็นนิตย์ ย่อมได้รับความสุขและความสำเร็จ บุญกุศลที่ทำไว้จะเป็นเสบียงติดตัวข้ามภพข้ามชาติ ข้ามห้วงวัฏสงสารอันยาวไกล ความเพียรในการทำความดีของเรานั้นจะเป็นที่สรรเสริญอนุโมทนาสาธุการของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

มีธรรมภาษิตบทหนึ่งใน อัมพชาดก ว่า

“วាយเมเถว ปุริโส น นิพพินฺทยยุ ปณฺธิโต

วายามสฺส ผลํ ปสฺส ภูตฺตา อมฺพา อนินฺทิ

บุรุษผู้เป็นบัณฑิตควรพยายามรำไป ไม่ควรเบื่อง่าย จงดูผลแห่งความพยายาม ผลมะม่วงทั้งหลายที่หล่นให้บริโภคนอยู่ ก็ด้วยความพยายามทั้งนั้น ไม่ใช่เป็นของที่ลอยมาได้เอง”

พระบรมศาสดาของเรา กว่าที่พระองค์จะได้ตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ต้องบำเพ็ญบารมียาวนาน อย่างน้อย ๒๐ อสงไขยแสนมหากัป ปานกลาง ๔๐ อสงไขยแสนมหากัป อย่างมาก ๘๐ อสงไขยแสนมหากัป ทรงมีความเพียรพยายาม และมีขันติธรรมเป็นเลิศ สร้างบารมีโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์

ผลของความเพียรพยายาม

๑๒๐

สุขส่วนตัวในใจปรารถนาจะทำตนให้หลุดพ้นจากทุกข์ตลอดเวลา และยังมีพระทัยมุ่งมั่นที่จะให้สรรพสัตว์หลุดพ้นตามอีกด้วย จึงทรงสั่งสมบารมีอย่างยิ่งยวด ยอมสละทุกอย่างตั้งแต่อวัยวะ เลือดเนื้อและชีวิต เพื่อให้ได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในภพชาติสุดท้ายพระบารมีเต็มเปี่ยม พระองค์ต้องทรงอาศัยพลังใจที่ยิ่งใหญ่ สละตนออกจากกามสุขัลลิกานุโยคในพระราชวัง ซึ่งยากที่ปุถุชนธรรมดาจะทำได้ เสด็จออกมหาภิเนษกรรม ณ แสงหาทางพ้นทุกข์ ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญเพียรอย่างเต็มที่เต็มกำลังความสามารถ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ทั้งกลางวัน และกลางคืนยาวนานถึง ๖ ปี กว่าพระองค์จะได้ตรัสรู้ ต้องบำเพ็ญทุกรกิริยาที่เรียกว่า อุตตกิลมถานุโยค คือทรงทรมานพระวรกายให้ลำบาก จนชุ่มผอมเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ซึ่งเป็นสิ่งที่ปุถุชนคนธรรมดาอยากจะได้

ในที่สุด เมื่อบารมีแก่กล้า พระองค์ทรงหันมาปฏิบัติตามเส้นทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ดำเนินจิตเข้าสู่กลางของกลางภายในตัว จนเห็นกายในกายไปตามลำดับ และได้ตรัสรู้เป็นพระสัมพัญญพุทธเจ้า เป็นโลกวิทูผู้รู้แจ้งโลก ทั้งปวงด้วยญาณทัสสนะอันบริสุทธิ และพระองค์ยังทรงเป็นผู้ฝึกบุคคลให้ดำเนินไปสู่หนทางพระนิพพานได้เป็นอย่างดี ทรง

ผลของความเพียรพยายาม

๑๒๑

ตรวจดูบารมีของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทำให้ทรงรู้ถึงอภัยภัยของเหล่าเวไนยสัตว์ที่จะโปรด หากบุคคลใดมีความตั้งใจที่จะฝึกฝนตนเองอย่างแท้จริง มีบารมีแถมรอบ พระองค์จะแนะนำบุคคลนั้น ให้ได้บรรลुरुทธมาภิสมัยสมความปรารถนาในชีวิต

ดังนั้น ความเพียรพยายามมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย โดยไม่ทอดอ้อยต่ออุปสรรคต่างๆ ที่มาขัดขวาง ย่อมยังผลสำเร็จให้บังเกิดขึ้น เป็นสิ่งที่จะต้องมีทั้งในงานทางโลกและทางธรรม ความเพียรพยายามไม่เพียงก่อให้เกิดผลดีเฉพาะตัวของเราเองเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นอีกมากมาย ดังเช่นพระบรมโพธิสัตว์ทุกๆ พระองค์ ท่านมีความเพียรพยายามมุ่งมั่นในการสร้างบารมี จนกระทั่งบารมี ๓๐ ทศเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ เมื่อตรัสรู้ธรรมแล้ว ยังทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลายได้ดื่มน้ำอมฤตธรรม ได้บรรลुरुทธมาภิสมัยกันมากมาย ฉะนั้นพระองค์จึงทรงสรรเสริญความเพียรพยายาม เหมือนดังเรื่องในสมัยพุทธกาล

*มีพราหมณ์คนหนึ่งเป็นกุลบุตรชาวเมืองสาวัตถี ได้ออกบวชถวายชีวิตในพระพุทธศาสนา เมื่อบวชแล้วก็ตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองให้สมบูรณ์ด้วยศีลาจารวัตร กระทำกิจวัตรต่างๆ มิให้ขาดตกบกพร่อง ชาวบ้านเห็นข้อวัตรปฏิบัติเช่นนั้น

*มก. อัมพชาดก เล่ม ๕๖ หน้า ๔๘๐

ผลของความเพียรพยายาม

๑๒๒

ต่างเกิดความเลื่อมใสในปฏิปทาจริยาวัตรของท่าน จึงพากันมาถวายปัจจัยไทยธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกในการประพฤติปฏิบัติธรรมของท่าน ตั้งแต่นั้นมาลาภและสักการะจำนวนมากมายกเกิดขึ้นกับท่าน

ภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้น จึงยกเรื่องของท่านขึ้นสนทนากันในโรงธรรมสภาว่า “ผู้มีอายุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังลาภและสักการะมากมายให้เกิดแก่ตนเอง เพราะอาศัยความขยันหมั่นเพียรถึงพร้อมด้วยวัตรปฏิบัติ ความผาสุกจึงเกิดขึ้นแก่ภิกษุเป็นอันมาก” ในขณะนั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาถึงแล้วก็ตรัสถามว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เธอทั้งหลายนั่งประชุมสนทนากันด้วยเรื่องอะไรอยู่”

เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลพระพุทธองค์แล้ว พระองค์จึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้น แม้แต่ในปางก่อน ภิกษุนี้ก็เคยเป็นผู้มีความเพียรพยายามและถึงพร้อมด้วยศีลาจารวัตร เพราะอาศัยเธอรูปเดียว ฤๅษี ๕๐๐ คน ไม่ต้องเข้าไปในป่าหาผลไม้มาเป็นอาหาร แต่เลี้ยงชีพด้วยผลไม้ที่ภิกษุนี้นำมาเท่านั้น” ทรงนำเรื่องในอดีตมาเล่าให้ฟังว่า

ในอดีตกาล พระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในเมืองพาราณสี พระบรมโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลอุทิจจพราหมณ์

ผลของความเพียรพยายาม

๑๒๓

เมื่อเจริญวัย ได้ออกบวชเป็นฤๅษี มีฤๅษี ๕๐๐ คน เป็นบริวาร อาศัยอยู่ที่เชิงเขาในป่าหิมพานต์ในสมัยนั้นเกิดความแห้งแล้งมาก น้ำในแม่น้ำก็เหือดแห้ง เมื่อพวกลัตว์ทั้งหลายไม่ได้น้ำดื่ม ต่างพากันเดือดร้อน

ในหมู่ดาบสเหล่านั้น มีดาบสรูปหนึ่งเห็นความลำบากของเหล่าลัตว์ เกิดความสงสาร จึงตัดต้นไม้มาทำเป็นรางแล้ว ชั่งน้ำให้เป็นทีดื่มกินของพวกลัตว์ เมื่อลัตว์ทั้งหลายมากินน้ำมากขึ้นเรื่อยๆ ดาบสจึงไม่มีโอกาสไปหาผลไม้มาเป็นอาหาร แม้ดาบสเองก็ซุบผอมเพราะอดอาหาร แต่ยังคงมีน้ำใจที่เต็มเปี่ยม ด้วยเมตตากรุณาให้น้ำอยู่นั่นเอง

ฝูงเนื้อเห็นความตั้งใจของท่าน พากันคิดว่า ดาบสนี้ให้น้ำดื่มแก่เรา จึงไม่มีโอกาสไปหาผลไม้ ต่างทำกติกากันว่า ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผู้ที่มาต็มน้ำจงคาบผลไม้มาตามสมควรแก่กำลังของตนด้วย

ตั้งแต่นั้นมา เหล่าลัตว์ทั้งหลายต่างคาบผลไม้มีผลมะม่วง และขนุน เป็นต้น มาให้ดาบส ผลไม้ที่ลัตว์ต่างๆ เหล่านั้นนำมาให้ รวมกันแล้วได้วันละประมาณ ๒ เล่มเกวียน ทำให้ดาบสทั้ง ๕๐๐ พลอยได้ฉันทผลไม้กันไปด้วย แม้ฤดูแล้งจะผ่านไปแล้วก็ตาม ลัตว์ทั้งหลายก็ยังคงคาบผลไม้มาให้ทุกวัน เพราะระลึกถึงความ

ผลของความเพียรพยายาม

๑๒๔

ติของดาบสรูปนั้น พระโพธิสัตว์จึงกล่าวสรรเสริญดาบสว่า เพราะอาศัยท่านผู้มีความเพียรถึงพร้อมด้วยศีลและวัตร ดาบสทั้งหลายจึงเป็นอยู่อย่างไม่ลำบาก ขึ้นชื่อว่าความเพียรพยายาม เป็นกิจที่ควรกระทำโดยแท้

เราจะเห็นได้ว่า ความเพียรเป็นสิ่งประเสริฐ ที่บัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายสรรเสริญ เราเกิดมามีเป้าหมายที่จะไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม มีมโนปณิธานอันสูงส่ง มุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน トラบใดที่สรรพสัตว์ทั้งหลายยังเวียนว่ายอยู่ในทะเลทุกข์ มองไม่เห็นฝั่งแห่งพระนิพพาน เราจะต้องเพียรพยายามทำหน้าที่ยอดกัลยาณมิตรผู้เป็นแสงสว่างของโลก แนะนำให้ชาวโลกเข้ามาสู่เส้นทางธรรม ซึ่งเป็นเส้นทางของพระอริยเจ้า

ความเพียรเป็นปัจจัยสำคัญ อันเป็นเหตุแห่งความสำเร็จสมประสงค์ทุกอย่าง แม้กระทั่งความเพียรพยายามในการละบาปอกุศลสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวง ย่อมต้องอาศัยความเพียรพยายามในการทำ ความดี หมั่นฝึกฝนอบรมจิตใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์จะได้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะเข้าสู่อายตนิพพาน ความเพียรพยายามเช่นนี้ ย่อมเป็นที่น่าอนุโมทนาสรรเสริญของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย กิตติศัพท์อันดีงามย่อมฟุ้งขจรไปทั่วทุกสารทิศ

ผลของความเพียรพยายาม

๑๒๕

ดังนั้น พวกเราทั้งหลายจงเพียรพยายามในการทำความดีต่อไป อย่าย่อมนพ่ายแพ้ อย่าท้อแท้ เมื่อตั้งใจจะทำอะไรแล้ว ต้องทำให้สำเร็จ ถ้าเรามีความมุ่งมั่นอย่างเอาจริงเอาจัง ทุกอย่างจะสำเร็จหมด พระบรมศาสดาของเราทรงเป็นแบบอย่างก่อนที่จะได้ตรัสรู้สูตรสูตรสัมมาสัมโพธิญาณ พระองค์ทรงมีความเพียรอย่างยิ่งยวด ที่เรียกว่า “จาตุรงควิริยะ” ท่านกล่าวไว้ว่า “แม้เนื้อเลือดในสรีระจักเหือดแห้งไป เหลือแต่หนังเอ็น และกระดูกก็ตามที เมื่อยังไม่สำเร็จประโยชน์ที่บุคคลจะพึงได้ด้วยกำลังแห่งความเพียร และด้วยความบากบั่นของบุรุษแล้ว ที่จะหยุดละความเพียรนั้น เป็นไม่มี”

หลวงปู่วัดปากน้ำฯ ของเราก็คงเช่นเดียวกัน เคยกล่าวไว้ว่า “ของจริงคู่กับคนจริง ธรรมะเป็นของจริง จะเข้าถึงได้ต้องเอาจริง ถ้าทำจริงละก็ ได้ทุกคน จริงแค่ไหน แค่วิตติ ฉันเองสองคราวไม่ได้ตายเถอะ...นี่ พอลึงกำหนดเข้ามันก็ได้ ไม่ตายสักที” นี่ต้องจริงอย่างนี้ เพราะฉะนั้นอย่าประมาท ให้ตั้งใจปรารถนาความเพียร เอาจริงเอาจัง อย่าขี้เกียจนั่งธรรมะ เราจะสมปรารถนากันทุกคน

